

Umpilähteiden käytöstä poistaminen

STUKin verkkoseminaari 12.2.2025

Milloin umpilähde on poistettava käytöstä?

- Viimeistään, kun sen vaatimuksenmukaisuuden osoittamisesta on kulunut 40 vuotta (säteilylaki 75 §)
 - Umpilähteen ikä lasketaan siis sen valmistusajankohdasta tai referenssipäivämäärästä, ei käyttöönoton ajankohdasta
- Kun umpilähde on käynyt tarpeettomaksi (säteilylaki 83 §)
 - Tarpeettomaksi käyneet umpilähteet on poistettava esimerkiksi palauttamalla ne valmistajalle tai toimittajalle
 - Umpilähteiden poistamista ei saa perusteettomasti pitkittää, eli varastoihin ei saa keräillä umpilähteitä kaiken varalta tai koska poistoa ei ehdi juuri nyt tehdä

Umpilähteen ikä

- Toiminnanharjoittajan on tiedettävä turvallisuusluvassaan olevien umpilähteiden ikä ja huolehdittava siitä, että 40 vuotta vanhat umpilähteet poistetaan ajallaan
- Umpilähteen iän voi selvittää sertifikaatista, josta pitäisi käydä ilmi umpilähteen referenssipäivä
- STUKin luparekisterissä olevat tiedot umpilähteiden referenssipäivistä ovat myös näkyvissä turvallisuusluvan liitteessä

Laite 14	Radiometrinen mittalaite/tiheysmittari		
Umpilähde	Am-241, valm.nro 0700 TK		
	referenssiaktiivisuus	3 700 MBq	(27.11.1989)
	nykyinen aktiivisuus	3 497 MBq	(27.1.2025)
Laite 15	Radiometrinen mittalaite/tiheysmittari		
Umpilähde	Fe-55, valm.nro 5073 KX		
	referenssiaktiivisuus	3 700 MBq	(31.12.1992)
	nykyinen aktiivisuus	0,92 MBq	(27.1.2025)

Umpilähteen poistaminen (käytöstä) 1/2

- Umpilähteen poistamisella tarkoitetaan umpilähteen toimittamista:
 - umpilähteen valmistajalle,
 - umpilähteen toimittajalle tai
 - muulle toiminnanharjoittajalle, jolla on asianmukainen turvallisuuslupa, esim.
 - ulkomaalainen yritys, joka kierrättää tai uudelleen käyttää umpilähteitä
 - suomalainen yritys, jolla on turvallisuuslupa käytöstä poistettujen umpilähteiden vastaanottamiseen ja välivarastointiin
- Umpilähteen siirtäminen omaan varastoon ei siis riitä!

Umpilähteen poistaminen (käytöstä) 2/2

1. Ota yhteyttä esimerkiksi umpilähteiden maahantuojaan, jotta umpilähteet voidaan toimittaa valmistajalle ulkomaille. Tämä on aina ensisijainen vaihtoehto.
2. Jos palauttaminen valmistajalle ei onnistu, on selvitettävä muita mahdollisuuksia umpilähteiden toimittamiseen ulkomaille.
3. Jos palauttaminen valmistajalle tai toimittaminen muulle taholle ulkomaille ei ole mahdollista, lähetä STUKiin hakemus umpilähteen ottamisesta valtion vastuulle.
 - a. Hakemuksen tulee sisältää selvitys muista umpilähteen poistovaihtoehdoista ja siitä, miksi ne eivät ole mahdollisia.
 - b. STUK käsittelee hakemuksen ja tekee päätöksen, huolehtiiko valtio kyseisen umpilähteen vaarattomaksi tekemisestä. Päätös on maksullinen.
 - c. Mikäli valtio huolehtii umpilähteen vaarattomaksi tekemisestä, on toiminnanharjoittajan korvattava valtiolle jätteen vaarattomaksi tekemisestä aiheutuneet kulut.

Jatkoaika

- Mikäli 40 vuotta vanhan umpilähteen poistaminen käytöstä tai korvaavan umpilähteen hankkiminen ei ole kohtuudella toteutettavissa, voi umpilähteen käytölle hakea jatkoaikaa. Tämä tulee osoittaa ja perustella hakemuksessa huolellisesti.
- Jatkoaikaa voidaan myöntää, jos umpilähteen eheydestä ja turvallisesta käytöstä on varmistuttu. Hakemuksessa tulee selvittää riittävällä tavalla umpilähteen nykyiset ja aiemmat käyttöolosuhteet ja umpilähteen käyttöhistoria sekä viimeisin tiiviyskoe ja sen tulokset.
- Lupaa umpilähteen jatkokäytölle voi hakea enintään viideksi vuodeksi kerrallaan.
- Jatkoaikaa tulee hakea ennen 40 vuoden määräajan täyttymistä tai jo myönnetyn jatkoajan päättymistä.
 - STUK ei voi käsitellä myöhässä tulleita hakemuksia!
- Pääperiaate on, että yli 40 vuotta vanhat umpilähteet poistetaan käytöstä ja korvataan tarvittaessa uusilla. Jatkoaika on poikkeus!

Kotiläksyt jokaiselle osallistujalle

- Tarkista turvallisuuslupasi umpilähteiden iät, milloin 40 vuotta tulee täyteen. Huolehdi, että umpilähteiden ikätieto on jatkossakin riittävän helposti saatavilla.
- Jos umpilähde on poistettava, aloita toimet umpilähteen poistamiseksi tai korvaamiseksi hyvissä ajoin. Umpilähteen ensisijainen poistoreitti on umpilähteen valmistajalle ulkomaille.
 - Mikäli umpilähdettä ei voi toimittaa valmistajalle tai muulle toimijalle ulkomaille, hae umpilähteen ottamista valtion vastuulle.
- Jos umpilähdettä ei voi poistaa tai korvata, hae umpilähteen käytölle jatkoaikaa ennen kuin 40 vuoden määräaika täyttyy
- Jos umpilähteelle jo kertaalleen myönnetty jatkoaika on päättymässä, aloita toimet umpilähteen poistamiseksi tai korvaamiseksi tai hae umpilähteelle uutta jatkoaikaa ennen jatkoajan päättymistä.

Apuja STUKista

- Jos omien umpilähteiden tilanne mietityttää, tuoreen lupaliitteen saa STUKista pyytämällä.
- Tarvittaessa lupaan liittyviä dokumentteja voidaan etsiä myös arkistosta. Toivomme, että käynte kuitenkin omat arkistot läpi ensin.
- Parhaiten yhteyden STUKiin saa lähettämällä sähköpostia osoitteeseen teollisuus@stuk.fi.

